

MUHAMMED ALİ SİPANLU VE ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

DR. ÖĞR. ÜYESİ REFET YALÇIN BALATA*

Öz

Çok eski ve köklü bir geçmişe sahip olan Farsça, sözcük zenginliği ve melodik yapısı nedeniyle şiire uygun bir dildir. Bu nedenle geçmişte çok ünlü şairler yetişmiştir. Eski klasik dönem şairleri, aruz vezinlerini kullanarak dünyaca ünlü, önemli eserler meydana getirmişlerdir. Daha sonraları şiirde serbest vezin kullanarak eserler veren sanatçılar yetişmiştir. Bu kuşağın önemli şairlerinden biri de kuşkusuz 20 Kasım 1940 yılında Tahran'da dünyaya gelen Muhammed Ali Sipanlu'dur. Şiirle ilk tanışıklığı ilkokul öğrenciliği yıllarıdır. Doğa sevgisinin hayatında önemli bir yer kaplamasından ötürü şair, şiirlerinde doğa unsurlarına sıkça yer vermiştir. Sipanlu'ya göre şairler, seyyahlardır. Bu dolaşmaları sırasında da kendilerine ait bir resim ortaya koyar. Kimi zaman gelecekte, kimi zaman rüzgârların esintisiyle kalkan tozların ardından tebessüm eden güzel kadınlara dair çekici betimlemelerle kendi duygu ve özlemlerini ortaya koyarlar. Sipanlu, şiirlerinde kullandığı imgelerle okuyucuyu etkilemeyi çok iyi başarır. Farsçanın, kelime zenginliği ve melodik yapısı bakımından şiire uygunluğunu çok iyi değerlendirir.

Bu çalışmamızda bu değerli şairi birkaç şiiri ile tanıtmaya çalıştık. Onun şiirlerine ilgi duyarak daha geniş bir çalışma yapmak isteyecek olanlara bir kapı açacağımıza inanıyorum.

Anahtar Kelimeler: İran, Farsça, Sipanlu, Tahran, doğa.

* DR. ÖĞR. ÜYESİ REFET YALÇIN BALATA, Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler Ve Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Ardahan University Faculty of Humanities and Letters, Department of Art History, e-mail: refetyalcinbalata@ardahan.edu.tr, (Makale Geliş Tarihi: 03.09.2019, Makale Kabul Tarihi: 04.02.2021)

ABSTRACT

Persian language being very old and having a rooted history, in respect to its richness of vocabulary and having a melodic structure has been appropriate to the poem. For this reason many famous poets were raised in the past. The poets of the old classical period, by using the poetic meters of prosody have created many world famous literary works. Undoubtedly one of the major poets of this generation is Mohammad Ali Sepanlou who was born in Tehran November 20, 1940. His first acquaintance with poetry was when he was in primary school. His love for nature is very important for him. He uses elements of nature frequently in his works. According to him poets are travellers wandering in the deserts. During this wandering they each draw a picture for themselves. They reveal their feelings and aspirations with attractive imageries sometimes about the future and sometimes about the women smiling through the dust in the wind. Sepanlou by the imagery he uses succeeds to impress the readers greatly. He makes a good use of the richness of the vocabulary and the compatibility of the melodic structure of the Persian language. In this study I tried to introduce a few of his poems of this valuable poet.

Keywords: Persia, Sepanlou, Persian, Tehran, nature.

چکیده

زبان فارسی که گذشته ای بسیار قدیمی و ریشه دار دارد، به دلیل غنای کلمات و ساختار آهنگین، زبان مناسبی برای شعر شده است. به همین دلیل شاعران بزرگی تربیت کرده است. شاعران دوره کلاسیک قدیم با استفاده وزن و عروض، آثار معروف و مشهور جهان را خلق کردند. بعدها شاعرانی که از سبک نو ویا آزاد استفاده میکردند پرورش یافته اند. یکی از شاعران مهم این نسل بی شک محمدعلی سپانلو است که در 20 نوامبر 1940 در تهران متولد شد و اولین ارتباط وی با شعر در دوران آموزش ابتدایی وی شکل گرفته است. عشق به طبیعت برای وی بسیار ارزشمند و مهم می باشد. در اشعارش نیز به عناصر طبیعت بسیار جای می دهد. به گفته وی، شاعران مسافرانی هستند که در بیابان ها سرگردان هستند. در طی این سرگردانی، هرکدام تصویری از خود ترسیم می کنند. گاهی اوقات آنها احساسات و آرزوهای خود را با به

تصویر کشیدن جذاب زنان زیبا که از غبار برآمده از باد لبخند می زنند، آشکار می کنند. سپانلو به خوبی می تواند خواننده را با تصاویری که در شعرهای خود استفاده می کند تحت تأثیر قرار دهد. تناسب زبان فارسی با شعر را از نظر غنای کلمه و ساختار آهنگین بسیار خوب ارزیابی می کند. در این کار سعی کردم این شاعر شایسته را با چند شعر معرفی کنم.

کلید واژه ها: ایران، فارسی، سپانلو، تهران، طبیعت

Çağdaş İran şiirinin seçkin bir siması olan Muhammed Ali Sipanlu, İzmir’de Konak belediyesinin 18-26 Mart 2007 tarihleri arasında düzenlediği uluslararası şiir günlerine davet edilmiş ve ülkemiz şiir severleri onu tanıma fırsatını yakalamışlardır. Ben de çevirmenliğini yapmış ve bu değerli insanla tanışma, çalışmalarını ile ilgili konuşma, bilgilenme şansına nail olmuştum. Kibirten uzak, sıcak ve bizlere çok büyük sevgisi olan bir insandır. Soyadının da büyük ihtimalle Türkçe sapan sözcüğünden geldiğini düşündüğünü söylemişti. Bizler de 11 Mayıs 2015’te Tahran’da akciğer kanserinden hayata gözlerini kapayan, İranlı pop müzik şarkıcısı Şehrazat’ın da babası olan bu değerli insanı birkaç şiiri ile tanıtmak istedim.

Köklü bir geçmişi olan Farsça, sözcük zenginliği olan bir dildir. Buna melodik yapısı da eklenince şiire ne kadar uygun olduğu ortaya çıkar. Bu nedenle geçmişte çok ünlü şairler yetişmiştir. Eski klasik dönemde şairler, günümüzde olduğu gibi serbest vezin yerine aruz vezinlerini tercih etmişler, bu gün bile büyük bir haz ile okunan önemli eserler meydana getirmişlerdir. Günümüz şiirinde serbest vezin kullanmak daha fazla rağbet görmektedir. Bu kuşağın önemli şairlerinden biri de kuşkusuz makale konumuz olan Muhammed Ali Sipanlu’dur.

Muhammed Ali Sipanlu’nun hayatı

Muhammed Ali Sipanlu, 20 Kasım 1940 yılında Tahran’da dünyaya gelmiştir. (nogam.com) İranlı bir şair, yazar ve edebiyat eleştirmeniydi. İran, Tahran’da doğdu. Orta öğrenimini bir Fransız okulunda tamamlamış, 1963 yılında Tahran Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. Şiirle ilk tanışması ilkokul dördüncü sınıftayken öğretmeninin ondan sporla ilgili bir şiir yazmasını istemesiyle olmuştur. Hem eski Şah Muhammed Rıza Pehlevi rejimine hem de İran İslam Cumhuriyeti’ne muhalefet eden

İran Yazarlar Derneği dergisinin kurucu üyesi, yönetim kurulu üyesi ve editörü olmuştur. Sipanlu diplomasını Darü-l-Fünun Lisesi'nden aldı. 1963'te Tahran Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Sipanlu Edebiyat kariyeri boyunca 60'ın üzerinde kitap yayınladı. Eserleri İngilizce, Fransızca, Almanca, İsveççe, Hollandaca ve Arapçaya çevrildi. Sipanlu ayrıca birkaç ünlü yazar ve şairin, Jean-Paul Sartre ve Albert Camus'un yanı sıra Horace McCoy, Yiannis Ritsos, Arthur Rimbaud ve Guillaume Apollinaire'nin eserlerini Farsçaya çevirdi. İran kültürünü ve edebiyatını diğer ülkelerdeki yazarlara, eleştirmenlere ve kitap meraklılarına tanıtan, dünya çapında birçok edebi seminer ve konferansa katıldı. Yüzyıl İranlı yazarların edebi eserlerinden bir derleme seçkisi olan "İran'ın Öncü Yazarları" adlı kitabı İran'da birçok üniversitede öğretilen eğitici edebiyat kaynakları arasında yer alıyor. Oyunculukta da elini denedi ve Emir Kavidil'in filmlerinde rol aldı. Nasser Tagva'î ve Ali Hâtemi. Sipanlu, şiir koleksiyonlarıyla Tahran hakkında sadece tarihi materyaller yazmakla kalmadı, aynı zamanda ustaca şiirler yarattı. Sipanlu her zaman ifade ve basın özgürlüğünün sözlü bir destekçisiydi özellikle ifade özgürlüğü konusunda çok aktifti. Sipanlu kesinlikle sansüre maruz kalanlardan ve sansüre uğrayanlardan biriydi. Yapıtlarından bazıları ya hiç basılmadı ya da basıldıysa, sadece sıkı bir şekilde sansürlenmiş biçimde olmuştur. Ama o asla pes etmedi. Eserlerinin bir kısmı sansürden kurtulmak için yurtdışında basıldı. Sipanlu'nun yazdığı ancak bugüne kadar yayınlanmamış birkaç eseri de vardır. Son röportajlarından birinde durumdan şikâyet etmiş ve yazmayı tamamen bırakmayı düşündüğünü söylemişti. Orta öğrenimi sıralarında Firdevsî'nin ünlü *Şehnâmesini* ve Ferruh-i Sîstânî'nin lirik şiirlerini taklit ederek şiirler yazmıştır. Kendi tarzını buluncaya kadar buna devam etmiştir. İran'ın başkenti hakkındaki düşüncelerinden dolayı Tahran Şairi lakaplı Sipanlu, 60 ciltten fazla şiir ve deneme yayınladı. Sipanlu aynı zamanda İran Yazarlar Derneği'nin de kurucu üyesiydi. Kırk yıllık edebi başarılarından dolayı Max Jacob Memorial Ödülü'ne layık görüldü. Sipanlu'nun cenazesine yazar Mahmud Dovletâbâdî, çevirmenler Esedullah Emrâî ve Ferzâne Tâherî, çevirmen ve galeri Leyl-i Golistan ve diğerleri de dahil olmak üzere birçok seçkin edebi şahsiyet ve sanatçı katıldı. İran'ın önde gelen edebiyat figürlerinden şair Muhammed-Ali Sipanlu 11 Mayıs 2015 yılı Pazartesi günü 74 yaşında akciğer kanseriyle uzun bir savaşın ardından vefat etti. Ünlü şair ve çevirmen, İran'ın başkenti Tahran'da düzenlenen bir cenaze töreninin ardından toprağa verildi.

Muhammed Ali Sipanlu'nun edebî kişiliği:

Şiirle ilk tanışması ilkokul dördüncü sınıftayken öğretmeninin ondan sporla ilgili bir şiir yazmasını istemesiyle olmuştur. Sonraları, geçmişin en ilerici ve yaratıcı şairi olarak takdir ettiği Menuçih-r-i Demgânî'nin klasik şiirine ilgi duymuştur. O günlerde çağdaş şiir pek tutulmuyor, tabu olarak görülüyordu. Sipanlu başlangıçta, klasik ve çağdaş şairler arasında bir köprü vazifesi görmüş olan Feridun Tevellelî'nin üslubunu benimsemiştir. Daha sonra Nima Yuşic ve Ahmed-i Şamlu'yu izlemiş, daha sonra da Siyavuş Kesreî, Furuğ Ferruhzâd ve Mehdi İhvan Sâlis'i özümlemiştir. Sanatçı kişiliğine yaşadığı olaylar yön vermiştir. Bunların en önemlisi de 1963 yılında bir üniversite mitinginde aldığı darbeler sonucunda yüzü gözü kan içinde evine döndüğünde şair olmaya karar vermesidir. (Sipanlu, 2004: s. 8) Muhammed Ali Sipanlu şairliğinin yanı sıra gazetecilik, editörlük, çevirmenlik, oyunculuk alanlarında da kendini göstermiş bir kişidir. Henüz yirmi iki yaşındayken "Manzume-i Hak" adlı bir dergi çıkartmış ve Yedullah Royai, Muhammed Hukukî gibi dönemin önemli eleştirmenlerini bu dergiye çekmeyi başarmıştır. "Ceşni Kitab" adlı derginin baş editörlüğünü yürütmüştür. Birkaç filmde de oynamıştır. Albert Camus ve Jean Paul Sartre'dan çeviriler yapmıştır. Son yirmi yılında Avrupa ve Amerika'da edebiyat alanında gerçekleştirilen toplantılarda İranlı birkaç temsilciden biri olmuş ve çağdaş İran edebiyatının dünyaca tanınması yolunda büyük pay sahibi olmuştur. Birçok eseri İngilizce, Fransızca, Almanca, Felemenkçe, Arapça ve İsveççeye çevrilmiş, batı edebiyat dünyasında da tanınmış bir kişi olmuştur. Fransa'nın en büyük ödülllerinden Legion d'honneur Max Jacob ödülleriyle layık görülmüştür. (nogam.com)

Ona göre şairler, birer gezgindir. Bu dolaşmaları sırasında da her biri kendi hayalindeki resmi ortaya koymaya çalışır. Kimi zaman geleceğe dair, kimi zaman da rüzgârların kaldırdığı tozlar arasından tebessümlerini gördükleri güzel kadınlara dair tasvirlerle kendi duygu ve özlemlerini ortaya koyarlar. (Sipanlu vd., 2004: s. 7) Sipanlu, şiirlerinde kullandığı imgelerle okuyucuyu etkilemeyi çok iyi başarır, Farsçanın, kelime zenginliğini ve melodik yapı bakımından şiire uygunluğunu çok iyi değerlendirir. Yumuşak, sevecen sözcüklerle birlikte azarlayıcı sözcükleri de seçmesini iyi bilir. Sözcüklerin bir kılıçtan daha keskin ve etkileyici olduğu bilincinde olan bir kişidir. Ona göre düşünceler bağırma, çağırma değil kalemle kabul ettirilmelidir. Yaşamış olduğu güzel anlarını

dile getirdiği gibi tatsız, hayal kırıklığı içerenleri de işlemiştir. Sevdiği dostlarını da unutmamış, onlara vefasızlık yapmamıştır. Dizelerinde onlara yer vererek anmayı ihmal etmemiştir. Buna bir örnek, sevdiği bir dostu olan, Gazayî Alizade'nin intiharı üzerine yazmış olduğu گردنبند (Gerdanlık) adlı şiiridir. İzmir'de kendisiyle görüştüğüm sırada bana bundan söz etmişti. Dostluk, vefa onun için çok önemliydi. Doğadaki unsurları şiirlerinde çok güzel işlemiş, benzetmelerini yumuşak ve usta bir dille mısralarına aktarmıştır. 1960-1970 arası ülkedeki baskı ve sindirme politikasından dolayı birçok şair ve yazar eserlerinde üstü örtülü sözler kullanmışlar, sosyal içerikli konulara hamasi duygularla değinmişlerdir. Muhammed Ali Sipanlu da bu akıma uymuştur. (Yahaki, 2009)

'Şiirin Sözlü Tarihi', eski İran yönetiminin Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanmak üzere onaylanmadığından, yurtdışında yayınlanır. Kitap, Salles Enstitüsü tarafından Kültür ve İslami Rehberlik Bakanlığı'na onay ve yayınlanmak üzere gönderildiğinde kitabın ülke içinde yayınlanması için birkaç değişiklik yapılması istenmiştir. Sipanlu, bu kitabın İran'da yasaklanmasına çok üzülür ve İran basınına verdiği röportajlarda birkaç kez bu konudan şikâyet etmiştir. "Mutluluğun Yarı Sisi" koleksiyonunun şairinin "Tahran'ın Şairi" kitabı yurtdışında çok beğenilir. Mohsin Ferâî ve Erdevân Emirî Nejâd, Sipanlu ile 1991'in başından 2001'in sonlarına kadar, yaklaşık 6 yıl süren bir röportajı başlattılar. Bu sürenin sebebi Sipanlu'nun yaşadığı olayları ve gezilerini anlattığı o güçlü hafızasıydı. Muhammed Ali Sipanlu'nun "Şiirin Sözlü Tarihi" eserinin ilk beş cildi Zernigâr yayınları tarafından yayınlandı. Bunun yanı sıra kendisinden şiir, çeviri ve araştırma üzerine 60'ın üzerinde kitap yayınlandı.

Muhammed-Ali Sipanlu, İran yazarlar birliğinin ilk ve en önemli temsilcilerinden biriydi. Bu sivil toplum örgütü için çok önemliydi. Sipanlu, derneğin kuruluşunda ve faaliyetlerinin çoğunda yer alan ilk kişilerden biriydi. Devrimden kaynaklanan olaylardan sonra da örgütün ilke ve faaliyetlerinin derlenmesinde önemli rol oynadı. Sipanlu her zaman ifade ve basın özgürlüğünün sözlü bir destekçisiydi - özellikle ifade özgürlüğü konusunda çok aktifti. İzmir'de kendisiyle sohbetim sırasında İran'da uygulanan sansürden çok sıkıldığını söylemişti. Ölümüne kadar yazarlar derneğiyle yakın bağlantıları vardı. Yine de Sipanlu'yu her şeyden önce bir şair olarak tanıyoruz. Yalnızca diğer becerilerine odaklan-

mış olsaydı, sanırım o kadar iyi tanınmazdı. Edebi eleştiri, araştırma, çeviri ve hatta tiyatro alanında da faaliyetlerde bulunmuştur. Yazar ya da tercümandan çok şairdir.

Sipanlu "Tahran Şairi" olarak biliniyordu. Şiirlerinde Tahran'ı tüm vatandaşlara yaşama şansı veren nazik bir anne olarak tanımlıyordu. Bu ünvan ona her biri Tahran şehri ile ilgili olan üç şiir koleksiyonunun yayınlanmasından sonra verildi. En tanınmış şiirlerinden biri خانم زمان dır. Bu üç şiir koleksiyonunda, özellikle Tahran'ın tarihine ve günümüze bakmış ve şehri kalbine çok yakın bulmuştu. Şiirlerinde bugünü ve geçmişini birlikte akıtmaya çalışmıştır. Ona "Tahran şairi" dersek, insanlar Sipanlu'nun memleketi veya Tahran tarihi hakkında standart bir şiir yazdığını varsayabilir. Ancak bu ilişki onun şiirlerini değersizleştirir, hatta neredeyse değersiz görünmelerine neden olur. Sipanlu şiir koleksiyonlarıyla Tahran hakkında sadece tarihi materyaller yazmakla kalmamış, aynı zamanda ustaca şiirler de yaratmıştır (<http://shereno.com/15/65/1502.html>).

Muhammed Ali Sipanlu, İran yazarlar birliğinin ilk ve en önemli temsilcilerinden biriydi. Bu sivil toplum örgütü için çok önemliydi. Sipanlu, derneğin kuruluşunda ve faaliyetlerinin çoğunda yer alan ilklerden biriydi. Edebi eleştiri, araştırma, çeviri ve hatta tiyatro alanında da faaliyetlerde bulunmuştur. Yazar ya da tercümandan çok şairdir.

Şiir kitapları:

آه ... بیابان

خاک

رگبارها

پیاده روها

سندباد غائب

خانم زمان

ساعت امید

خیابانها، بیابانها
هجوم
ژالیزیا نا
فیروزه در غبار
پاییز در بزرگراه
تبعید در وطن
قایق سواری در تهران
زمستان بلا تکلیف ما

Diğer yayınları:

مردان
باز آفرین واقعیت
سفرهای سندباد
نویسندگان پیشرو ایران
سرگذشت کانون نویسندگان ایران
شهر شعر ایران
چهار شاعر آزادی
قصه قدیم
دیده بان خواب زده
زار و یک شعر

Çevirileri:

عادل ها
آن ها به اسب ها شلیک می کنند
مقلدها
شهریندان
افسانه سیزی

Metin:

آوازا

باز تا باران ببارد باز تا باران
باز تا شهری که از آواز می سازند
خواهم رفت.
پنجه باد است
لغزان
می نوازد سیم باران را...

عصر، مثل این که با هر نعره، هر نجوا
با هیاهوی گریزان
نغمه های نیمخورده
گوش بسپرده است؛
عصر مثل این که سنکر بسته در ابهام

خانه های آسمان سا: چشم هایش

در خیابانهای بی آهنگِ بی سرسام
زیر بارانی که می بارد سریع و سرد.

عصر گویی ماه از آسیب سرما
میوهٔ پوسیده ای بر شاخهٔ کاج است
هر چه سرشار از هنر، در دست تاراج است
گو بیفتد آرمان هایی که از پر باری خود
قحطسالی را نمی بینند...!

باز تا باران

رفیق دردمندش را تسلی می دهد (شب را)
باز تا باران ببارد، باز تا باران دنیای ملال انگیز...

تا سرود سوره هایش را به قلب خاک بنویسد

تا بخواند مردم بیدار

این خطّ بلند و خیس را

در تمام شب که می سوزد

چلچراغ افروخته باران

کوچهٔ تاریک دنیا را می افروزد

(Sipanlu vd., 2004: s. 77,78)

SESLER

Yine yağmur yağana dek, yine yağana dek

Gideceğim

Yine o seslerden oluşturdukları şehre.

Rüzgârın avucudur

kaygan

ve yağmurun tellerini okşayan...

Akşamüstü sanki her haykırıyla, her fısıltıyla

kaçışan uğultularla

yarım kalmış nağmelere

kulak kabartmakta;

Akşamüstü bu karmaşada kazılmış bir siper âdeta

Gökdelen evler: gözleri

o soğuk ve hızlı yağan yağmurun altındaki.

düzensiz, suskun caddelerin üzerinde

Akşamüstü ay, soğuğun şiddetinden

çürümüş bir meyve gibi durmakta çam ağacının dalında

Güzel olan ne varsa yağmalanacaktır sonunda

Bırak düşün yere

Olgunluğundan kıtlığı görmeyen emeller!

Yine yağmur yağana dek

Kederli dostunu (geceyi) teselli edecek

Yine yağmur yağana dek, yine hüznü dünyanın yağmuruna dek.

Surelerin ilahilerini toprağın kalbine yazsın da

okusun uyanınca insanlar

bu uzun ve ıslak yazıyı.

Gece boyunca yanıp duran

yağmuru aydınlatan avize

şimdi aydınlatacaktır yeryüzünün o karanlık sokağını.

گذرگاه

می خواهم این پیاده رو کوتاه

هر گز به انتها نرسد

آهسته راه می روم آن قدر

که ظهر جاودان فرا برسد

حتی کبوتری

که بال می زند

این سان شتابناک

از من جلو نخواهد زد

بیرون این گذرگاه

عصر خیالباف

احضارها و منظره ها

در ظرف چند لحظه ، به سر می رسد

زنجیر چار فصل

تکرار آذرخش است

هر ثانیه هزاران بار

با مرگهای کوتاه

من همبستم و کبوتر

گرچه پیاده رو ازلی است

و نور آذرخش

ماسیده در سراسر چشم انداز
بُزها که در کنار گذرگاه می چرند
مغشوش می کنند حواس پرنده را
(پوشال لحظه ، ریشه استهزا
دندان گرفته اند — چه تشویشی!)

شک دارم این پیاده رو کوتاه
هرگز به انتها برسد
راهی که از کرانه می آغازد
یعنی افق ندارد
تا کفتر از کجا به کجا برسد.

طوفان، دو سوی من
همراه با دو چرخه سواران بیشه ها
رف رف کنان
رکاب می زند
اما صدای آن
تبدیل شد به رنگ؛
می بینمش: مثلث
از قرص آفتاب بریده
پر هیبتی از کیوتر بیمارست
با این نشان راهنمایی
تکمیل شد سکوتِ گذرگاه

دیگر دهان وجود ندارد
که داستان به ما برسد.

می خواهم این مسیر گیاهی را
در هر وجب بنوشم
از برگها که باد به تندیس می کشد
رختِ سوارکار بپوشم
بر عکس قرن‌ها که در اطرافم
آشفته می دوند
آهسته راه بروم
یا خود، پیاده رو بشوم
که بودنم به معنی آغاز است
آنجا کیوتر من
شاید در انتها به شفا بر

(Sipanlu vd., 2004: s. 163-166)

GÜZERGÂH

İstiyorum ki bu kısacık kaldırım
hiç son bulmasın
Ağır ağır yürüyorum öyle ki
o sonsuz öğle vakti ersin diye
Bir güvercin bile
kanat çırpın
öyle aceleyle
geçmeyecek benim önüme

Bu güzergâhın dışında
hayal dokuyan bir ikindi vakti
Hazırlıklar ve manzaralar
yok oluyor birkaç lahza
Dört mevsim zinciri, tekrarıdır çakan şimşegin
her saniye binlerce kez
kısacık ölümlerle

Ben varım bir de güvercin
Kaldırım önceden varken
şimşegin ışığı
yayılmış olsa da her yana
Güzergâhın kenarında otlayan keçiler
karıştırıyor duygularını kuşun
(anın geçiciliği, alaycılığın kökleri
Almışlar dişleri arasına- bu ne ızdırap!)

Kuşkuluyum bu kısacık kaldırım
er geç bitecek mi diye
Sahilden başlayan bir yol
ufku olmayan
Nerden nereye gidecek o güvercin

Fırtına her iki yanımda
koruluklardaki bisikletçilerin
pedal sesleriyle birlikte.
Ancak onun sesi
dönüşüverdi bir renge;
Görüyorum onu: sarı bir üçgen

güneş dairesinden kesilmiş
Ve hasta bir güvercinin ürkek kanadı
Yol gösteren bu işaretlerle
tamamlandı güzergâhın sükûtu
Yoktur artık bir ağız
bize masallar ulaştıracak

Bu otlardan yolu
karış karış içmeyi
rüzgârın şekillendirdiği yapraklardan
üstüme bir binici elbisesi giymeyi istiyorum
etrafımda
perişan bir şekilde dönen o yüzyılların tersine.

Ağır ağır yürüsem
ya da ben kendim kaldırım olsam
Çünkü varlığım, başlangıç anlamındadır
ve benim güvercinim orada
belki şifa bulacaktır sonunda.

مهرگان خوش

روز خوشی

از مهرگان خاطره بر می خاست.

باد ایستاده بود

و گرداب می وزید.

پیغامهای ملت را

آوای رودخانه می آورد.

بر گردِ من، جوانان
جام همیشه را
با آخرین شکفتنی فصل، می زدند...
من خفته بودم اکنون
در روز خوش
در مهرگان خاطره
با همسرم، زمین

(Sipanlu vd., 2004: s. 82,83)

GÜZEL MİHRİGAN

Güzel bir gün
Mihrihan'dan anılar canlanıyordu.
Rüzgâr durmuştu
Hortum çıkmıştı
İnsanlardan haberler,
ırmaklardan çağlıtlar taşıyordu.
Çevremde gençler
her zamanki gibi kadeh tokuşturuyorlardı
mevsimin açan son çiçekleriyle...
Uyuyakalmışım şimdi ben
bu güzel günde
Anılar Mihrihan'ında
Eşim toprakla.

(Devellioğlu, 1978: s. 772)

تردید

پشت بر آسمان و

روی بر من
نور ستاره
از تن شفافیت
رد می شود
تا در چراغ من
یک چگه روشنی بدهد
من با ستاره متصلم
اما
این نیست روشنایی
تردید است

(Sipanlu vd., 2004: s. 82,83)

KUŞKU

Sırtın gökyüzüne karşı
yüzün bana
Yıldızların ışığı
geçip gidiyor
o şeffaf teninden
kandilime
bir damla ışık üflesin diye.
Ben yıldıza bitişik durmaktayım
ama
var olan aydınlık değil
kuşkudur.

گردن بند

از هر چه دوست داشتی متنفر بودی
مردی، شراب، زنها، جمعیت...
دنیای واژگان مکرر
آسان فریب و دغدغه آور؛
حتی به مرگ راه نمی دادی
تا جلوه می فروخت از آن می گریختی
از حلقه های گل هم ، شاید، بدت می آمد
(زیرا شبهه حلقه اعدام بود!)
فرجام را
تسلیم واژه ای شدی از خود غریب تر
که دوستانِ دغدغه آور نساختند
بل شاهکار دشمن بود!
با عشق تن سپردی
که در بهار جنگل
یک حلقه گل
به گردنت آویخت.

(Sipanlu vd., 2000: s. 66)

GERDANLIK

Nefret ediyordun hoşlandığın her şeyden
Mertlikten, şaraptan, kadınlardan, insanlardan...
aynı sözlerle dolu
Kolay aldatan, gösteriş dolu dünyadan;
Ölümü düşünmezdin bile

Cilve yaptığında ondan kaçardın
Çiçekten halkaları hiç sevmezdin sanki
(idam sehpasının ipini andırırdı çünkü!)
Sonunda
bir söze teslim oldun kendinden de tuhaf olan olan
kaygılandırın dostları yapmamışlardı
belki de düşmanın büyük eseriydi.
Aşkla can verdin
Sonunda ormanın baharında
çiçeklerden bir çelengi
geçiriverdi boynuna.

آویخته

آخرین چکه ی بارانم
آویخته
از برگ خشک
از زن لخت درخت
به زمین غلتیدم
دود شیری رنگ
شاید بدنت بود که از شعله ی افسورده ی خود بر می خاست
عشق ما بوی زمستان می داد
چشم تردید
اگر بسته ، اگر باز
نمی بیند زیبایی را
عشق ما بیشتر از پاییز

بیگانه از امید نبود

(Shereno.com)

ASILI KALMIŞ

Son yağmur damlasıyım ben
asılı kalmış
kurumuş bir yaprakta.
Çıplak bir kadına dönmüş o ağaçtan
yuvarlandım toprağa.
Süt beyazı duman
Belki de senin bedenindir o solgun alevinden yükselen.
Kış mevsiminin kokusu yükseliyordu aşkımızdan.
Kuşku dolu gözler
açık da olsa kapalı da
görmüyor o güzelliği.
Aşkımız sonbahardan daha fazla
Yabancı değildi umudun.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İnsanların yaşamları duygu ve özlemlerle doludur. Onları dile getirmek ister ancak bunları yapmak her zaman kolay olmaz. Bunların dile getirilmiş biçimlerini de şarkılarda ve şiirlerde bulur. Okuduğu şiirlerin mısralarında kendini bulduğu da olur. Üzüntülerinin ve mutluluklarının ustaca bir araya getirilmiş sözcüklerle dile geldiğini görmek büyük bir haz uyandırır. Şiirin edebi türler içerisinde ayrı bir yeri vardır. Şiir insanın ruhuna hitap eder, yüreğinde kıpırtılar uyandırır. Şiir daha çok hassas ve duygusal insanların ilgisini çeker. Her ülke insanının ruhsal yapısı ayrıdır. Onları da tanımak duygu ve düşüncelerimizin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bunun için de yabancı şairlerin eserlerinin çevirileri yapılmaktadır. Biz de bu amaçla şiir severlere çağdaş İran şiirinin ülkemizde tanınmayan önemli simalarından biri olan Muhammed Ali Sipan-

lu'yu birkaç şiiriyle tanıtmayı amaçladık. Bu çalışmamızın doğaya âşık, insanların barış ve huzur içerisinde dostane bir şekilde yaşamalarını arzulamış olan bu çağdaş İranlı şair hakkında daha kapsamlı çalışma yapmak isteğinde bulunacak olanlara bir başlangıç olmasını temenni ederiz.

KAYNAKÇA

Sipanlı, Muhammed Ali (2004). *Guzîne-yi Eş'âr-ı Muhammed Ali Sipânlu*. Tahran: Morvârid Yayınları.

Sipanlı, Muhammed Ali (2000). *Pâyîz Der Bozorgrâh*. Tahran: Eminî Yayınları.

Unat, Faik Reşit (1974). *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Devellioğlu, Ferit (1978). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara.

Yahaki, Muhammed Cafer (2009). *Cûybâr-ı Lahzahâ*. Tahran.

İnternet Kaynakları

<http://sheren.com/15/65/1502.html>

<https://www.nogaam.com/founder/3/>